

TOP 1000 VAN DE WERELD

FOTOVERANTWOORDING VOORWERK

p II, IV, VI, X, XII, XIV Thinkstock / Getty Images
p VIII-IX Geoatlas / Peer De Maeyer

TOP 1000 VAN DE WERELD

GERT CORREMANS, JORIS VERBEURE & CHRIS DELARIVIÈRE

COLOFON

© Gert Corremans, Joris Verbeure, Chris Delarivière
en Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2014

D/2014/45/578 | NUR 510 | ISBN 978 94 014 1277 3

Omslagontwerp, lay-out en cartografie

Peer De Maeyer

Tekst

Gert Corremans Europa: Albanië • Andorra • Bosnië-Herzegovina • Denemarken • Duitsland • Estland • Finland • Frankrijk • Georgië • Hongarije • IJsland • Kroatië • Letland • Litouwen • Luxemburg • Malta • Moldavië • Monaco • Nederland • Oostenrijk • Polen • Roemenië • Slowakije • Spanje • **Afrika:** Algerije • Benin • Burkina Faso • Centraal-Afrikaanse Republiek • Congo-Brazzaville (Republiek Congo) • Congo-Kinshasa (Democratische Republiek Congo) • Djibouti • Egypte • Equatoriaal Guinea • Eritrea • Ethiopië • Guinee • Liberia • Libië • Madagaskar • Malawi • Mali • Marokko • Mauritanië • Niger • Nigeria • Oeganda • Rwanda • Senegal • Soedan • Somalië • Tsjad • Zambia • Zimbabwe • Zuid-Soedan • **Azië:** Bahrein • Brunei • Filipijnen • Irak • Iran • Israël • Jemen • Koeweit • Mongolië • Noord-Korea • Oman • Palestina • Qatar • Saoedi-Arabië • Syrië • Verenigde Arabische Emiraten • Zuid-Korea • **Oceanië:** Australië • Fiji • Kiribati • Marshall-eilanden • Gefeederde Staten van Micronesië • Nauru • Nieuw-Zeeland • Palau • Papoea-Nieuw-Guinea • Salomonseilanden • Samoa • Tonga • Tuvalu • Vanuatu • **Noord-Amerika:** Cuba • Mexico • **Zuid-Amerika:** Argentinië • Bolivia • Brazilië • Chili • Colombia • Guyana • Paraguay • Peru • Uruguay • Venezuela.

Chris Delarivière Europa: Cyprus • Griekenland • Macedonië • Montenegro • Rusland • Servië • Wit-Rusland • **Afrika:** Angola • Botswana • Burundi • Comoren • Ghana • Guinee Bissau • Kaapverdië • Kenia • Lesotho • Mauritius • Mozambique • Namibië • Swaziland • Tanzania • Zuid-Afrika • Angola • Botswana • Burundi • Comoren • Ghana • Guinee Bissau • Kaapverdië • Kenia • Lesotho • Mauritius • Mozambique • Namibië • Swaziland • Tanzania • Zuid-Afrika. **Azië:** Armenië • Azerbeidjan • Cambodja • China • Japan • Kazachstan • Kirgizië • Libanon • Oost-Timor • Taiwan • Thailand • Vietnam • **Noord-Amerika:** Bahama's • Barbados • Belize • Costa Rica • Dominica • Dominicaanse Republiek • El Salvador • Guatemala • Haïti • Honduras • Jamaica • Nicaragua • Panama • **Zuid-Amerika:** Ecuador • Suriname • Trinidad & Tobago

Joris Verbeure Europa: België • Bulgarije • Groot-Brittannië • Ierland • Italië • Kosovo • Liechtenstein • Noorwegen • Oekraïne • Portugal • San Marino • Slovenië • Tsjechoë • Turkije • Vaticaanstad • Zweden • Zwitserland • **Afrika:** Gabon • Gambia • Ivoorkust • Kameroen • São Tomé en Príncipe • Seychellen • Sierra Leone • Togo • Tunesië • **Azië:** Afghanistan • Bangladesh • Bhutan • Indië • Indonesië • Jordanië • Laos • Malediven • Maleisië • Myanmar • Nepal • Oezbekistan • Pakistan • Singapore • Sri Lanka • Tadjikistan • Turkmenistan • **Noord-Amerika:** Antigua en Barbuda • Canada • Grenada • Saint Kitts en Nevis • Saint Vincent en de Grenadines • Santa Lucia • Verenigde Staten van Noord-Amerika

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact nemen met onze redactie: redactie.toerisme@lannoo.be.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Reis om de wereld in 880 belevissen en meer
De reis van je leven, een gebruiksaanwijzing

1	AFRIKA
146	ANTARCTICA
150	AZIË
294	EUROPA
486	NOORD- EN CENTRAAL-AMERIKA
560	OCEANIË
598	ZUID-AMERIKA

EUROPA	AFRIKA	AZIË
1 : Estland	1 : Gambia	1 : Georgië
2 : Letland	2 : Guinee-Bissau	2 : Azerbeidzjan
3 : Litouwen	3 : Guinee	3 : Armenië
4 : Tsjechoë	4 : Sierra Leone	4 : Libanon
5 : Slowakije	5 : Liberia	5 : Cyprus
6 : Oostenrijk	6 : Ghana	6 : Israël/Palestina
7 : Hongarije	7 : Togo	7 : Jordanië
8 : Slovenië	8 : Benin	8 : Koeweit
9 : Bosnië & H.	9 : Eq.-Guinea	9 : Bahrein
10 : Kroatië		10 : Qatar
11 : Servië		11 : Ver. Ar. Emiraten
12 : Albanië		12 : Nepal
13 : Macedonië		13 : Bangladesh
14 : Bulgarije		14 : Bhutan
15 : Zwitserland		15 : Brunei
16 : Luxemburg		
17 : België		
18 : Nederland		
19 : Moldavië		
20 : Montenegro		

Alaska
(Verenigde Staten)

ARCTISCHE IJSZEE

Barentszee

Beringzee

R u s s l a n d

Zee van Ochotsk

Zweden
Finland

STILLE

Kazachstan
Mongolië

Sachalin
Japanse Zee

Polen
Wit-Rusland

Oekraïne
China

Noord-Korea
Zuid-Korea

Roemenië
Griekenland

Turkije
Iran

Oost-Chinese Zee

Tunesië
Libië

Afghanistan
Pakistan

Filippijnse Zee

Egypte
Arabië

India

Filippijnen

Tsjaad
Soedan

Myanmar (Birma)
Thailand

Celebeszee

Jemen
Oman

Sri Lanka

Zuid-Chinese Zee

Ethiopië
Somalië

Maleisië
Indonesië

Celebes
Bandazee

Kameroen
Centr.-Afr. Rep.

Sumatra
Borneo

Timorzee

D. R. Congo
Angola

Java

Papoea-Nieuw-Guinea

Tanzania
Zimbabwe

Madagaskar

Nieuw-Caledonië (Fr.)

Namibië
Botswana

Mozambique

Nieuw-Zeeland

Zuid-Afrika

INDISCHE

AZIË - 150 → 293

OCEAAN

OCEANIË - 560 → 597

Koraalzee

Australië

STILLE

Tasmaanse Zee

ANTARCTICA - 146 → 149

t i c a

IX

REIS OM DE WERELD IN 880 BELEVENISSEN EN MEER

Wat is de wereld, en kun je hem vatten in een boek? We gingen de uitdaging aan, om al snel te ontdekken dat de wereld, behalve ongrijpbaar en oneindig verscheiden, ook behoorlijk ingewikkeld is.

De wereld is groot en te verdelen in platgetreden paden en een uitgestrekte terra incognita. In veel landen uit dit boek zal niet snel een reisjournalist neerstrijken. De wereld kent moeilijke, gevaarlijke, hoogst onprettige en belachelijk verre landen. Nauru, het minst bezochte land ter wereld, trekt tweehonderd toeristen per jaar. Er is een hotel, maar wie vliegt vierduizend kilometer over de Stille Oceaan om een eilandje van 21 vierkante kilometer te bezoeken dat voor twee derde bestaat uit een afgedankte fosfaatmijn?

Toch staat Nauru in dit boek, net zoals Saint Kitts en Nevis en Equatoriaal-Guinea. We hebben de landen ook op gelijke voet proberen te behandelen. Als je duizend favorieten deelt door 198 (Antarctica meegerekend), dan kom je op een gemiddelde van vijf per land. Maar Rusland is toch net iets groter dan Liechtenstein.

En Frankrijk of Mexico bieden nu eenmaal meer bezienswaardigheden dan Zuid-Soedan. Om de balans in evenwicht te houden schommelt het aantal favorieten per land tussen één en eenentwintig. Dat we maar één of twee favorieten bespreken, is overigens uitzonderlijk. Ook onbekende, weinig bezochte landen krijgen in dit boek meestal drie favorieten. Vaak heb je er nergens eerder over gelezen.

KOSOVO, IS DAT EEN LAND?

Een groot aantal landen leidt op deze aardbol een undercoverbestaan. Ze halen nooit het nieuws en hebben geen internationale uitstraling. Andere plekken zijn of waren de inzet van geopolitieke conflicten. Kosovo, is dat een onafhankelijk land? Wat met Tibet, Palestina, Taiwan en de Westelijke Sahara? Dit boek heeft niet de ambitie om zich te mengen in binnenlandse of bilaterale twisten. De landen die we hebben opgenomen, zijn lid van de Verenigde Naties of genieten de status van waarnemer. Het tweede criterium is dat ze door een meerderheid van de VN-leden worden erkend als onafhankelijke staat.

Kosovo en Palestina klasseren zich op basis van deze criteria. Volgens het internationaal volkenrecht bezet Marokko de Westelijke Sahara (vroeger Spaans) onrechtmatig, maar slechts 58 landen erkennen de Arabische Democratische Republiek Sahara.

De status van Tibet staat ter discussie sinds de invasie door China in 1950. Het land riep in 1913 de onafhankelijkheid uit, maar China heeft die nooit erkend. Ook andere landen erkennen Tibet niet om uiteenlopende redenen. Wie naar Tibet reist, moet voor de formaliteiten sowieso aankloppen bij de Chinese overheid. Dat laatste criterium noopt ons ertoe om Taiwan wel als een apart land op te nemen. Taiwan wordt slechts door 23 landen erkend, vaak overigens in ruil voor financiële steun, maar het land wordt bestuurd door een andere regering dan China en is daardoor de facto een aparte reisbestemming, een aantrekkelijke bovendien.

ARUBA, IS DAT EEN LAND?

Wie dacht dat de zaak daarmee afgehandeld is: welkom in de jungle van de niet-erkende landen en niet-onafhankelijke gebieden. Sa-

men te vatten in de vraag: 'Aruba, is dat een land?' Jazeker, Aruba is, net zoals Sint-Maarten en Curaçao, een 'land binnen het Koninkrijk der Nederlanden'. Buur Bonaire geniet dan weer de status van 'bijzondere gemeente'. (On)afhankelijkheid kent vele gradaties en dus spreken we ook over vrije associaties, afhankelijke gebieden, autonome gebieden, autonome provincies, speciale bestuurlijke regio's, overzeese gebieden (of territoria of gemeenschappen) en tot slot, een genre apart, gemeenschappen *sui generis*. Deze laatste term heeft betrekking op Nieuw-Caledonië, dat momenteel bij Frankrijk hoort, maar tussen 2014 en 2018 een referendum zal houden over onafhankelijkheid. Het aantal landen op aarde zal dus zeker nog toenemen.

Zuid-Soedan scheidde zich in 2011 af van Soedan en is het jongste onafhankelijke land ter wereld. Acht landen zijn de facto onafhankelijk maar niet algemeen erkend. Daar horen bijvoorbeeld Noord-Cyprus, Abchazië en Somaliland bij. Ze worden, met uitzondering van Taiwan en Kosovo, niet apart behandeld in dit boek. De bijna zeventig afhankelijke gebieden komen aan bod bij hun moederland en krijgen

de status van favoriet. Daar zitten bekenden tussen zoals Gibraltar, Groenland of Frans-Polynesië, maar ook Norfolk, Pitcairn en Tristan da Cunha, de obscure eilandjes waarover Boudewijn Büch zulke prachtige boeken schreef.

WAT ZIJN FAVORIETEN?

Goed, dat was een lang exposé om duidelijk te maken dat de wereld ingewikkelder in elkaar zit dan de VN-lijst van erkende onafhankelijke staten doet vermoeden. We komen dus uit bij 197 landen en het continent Antarctica, waar verschillende landen claims op leggen. Voor elke bestemming vertellen we wat je er kunt zien, doen en proeven. We vertellen wat de beste periode is om erheen te reizen en geven je interessante weetjes en lees-, film-, muziek- of informatietips.

Het belangrijkste zijn echter de favorieten. Musea, monumenten, natuurgebieden, dorpjes, markten, stranden, duiklocaties, fietsroutes of archeologische sites die we van harte aanbevelen. En meer dan dat: een festival waar je de polsslagen van een land voelt, een typische

verblijfsformule, chefs of wijnmakers die de culinaire bakens verzetten, een ceremonie die kenmerkend is voor een bepaalde cultuur. Favorieten zijn de beste ervaringen die een land volgens ons te bieden heeft. Niet de spreekwoordelijke Eiffeltoren, maar persoonlijke tips, bij voorkeur getest en goedgekeurd, al zijn we uiteraard niet overal geweest.

Als je al je reiservaringen kwijt kunt in één boek, lijkt het al snel alsof je je memoires schrijft. Daar voelen we ons veel te jong voor en tijdens de research ontdekten we landen en plekken van een onvermoede schoonheid. Hopelijk herhaalt jouw leeservaring onze schrijverervaring en bevat dit boek plekken die, net zoals reisfoto's, mooie herinneringen oproepen en andere plekken die onweerstaanbare reiskriebels opwekken. Wij gaan binnenkort alvast weer op reis. Het liefst naar een onbekend land uit dit boek, en met een zee van tijd. Want elk land in dit boek is een universum.

AFRIKA

A young boy with short dark hair, wearing a bright pink wrap around his waist and two green wristbands, holds a wooden staff. He is looking down and to the right with a slight smile. The background is a dry, hilly landscape with sparse green bushes and a blue sky.

VAN CAÏRO TOT DE KAAP

Afrika geniet een weinig benijdenswaardige reputatie als verloren continent. Dat negentien van de twintig landen die onder aan de ontwikkelingsindex van de Verenigde Naties in Afrika liggen, lijkt dat sombere beeld te bevestigen. Perceptie en cijfers vertellen echter niet het hele verhaal. Tussen Caïro en Kaap de Goede Hoop liggen tal van brandhaarden, maar evengoed schitterende reisbestemmingen. Ondanks alle armoede en rampspoed dwingen de veerkracht en vitaliteit van de Afrikanen bewondering af. Net zoals de sublieme natuur en culturele diversiteit van hun continent dat doen.

Afrika is het werelddeel van de rechtlijnige grenzen, in de negentiende eeuw getrokken door de koloniale mogendheden die bij de wedloop om Afrika het continent onder elkaar verdeelden. Die

grenzen waren in veel gevallen willekeurig en hielden geen rekening met de Afrikanen zelf. Het is een erfenis die in veel Afrikaanse landen tot op vandaag voor problemen zorgt. Overigens spelen oude koninkrijken uit prekoloniale tijden nog steeds een rol van betekenis binnen het continent. Denken we maar aan de vorstendommen van de Ashante in Ghana, de Zoeloes in Zuid-Afrika of de Yoruba in Nigeria.

Afrika telt 54 landen, al kan over dat cijfer gediscussieerd worden. Zo erkent de Afrikaanse Unie ook nog de Arabische Democratische Republiek Sahara als onafhankelijke staat, zeer tot ongenoegen van Marokko trouwens, dat de Westelijke Sahara als een van zijn provincies beschouwt. Aan de andere kant van het continent, in de Hoorn van Afrika, is het Somalië dat voor onrust zorgt.

Daar heeft het noorden zich afgescheurd van het moederland en vormt het als Somaliland een de facto onafhankelijke staat. In dit boek focussen we echter op die landen die door de Verenigde Naties erkend zijn.

Afrika kun je in twee grote delen opsplitsen, van elkaar gescheiden door de Sahara, de grootste woestijn ter wereld. Aan de noordzijde strekken zich de Maghreb en het Arabische Afrika uit, van Mauretanië in het westen tot Egypte in het oosten. Aan de zuidkant van de woestijn begint het zwarte Afrika met de dorre, uitgestrekte Sahellanden, van Mali in het westen tot Soedan en de Hoorn van Afrika in het oosten. In West-Afrika wordt het continent groener. Een keten van – naar Afrikaanse normen althans – kleine landen strekt zich uit langs de vroegere Slavenkust.

Ooit was dit de poort van de Afrikaanse diaspora naar de Nieuwe Wereld.

Rond de evenaar hebben de woestijn en de savanne plaatsgemaakt voor regenwoud. In het hart van Afrika trekt de Democratische Republiek Congo de aandacht. De vroegere Belgische kolonie is immens groot, maar blijft een reus op lemen voeten. Ten oosten daarvan liggen de landen van de Grote Meren en de savannes van Tanzania en Kenia met de indrukwekkendste wildparken ter wereld. Dieper in het zuidelijk halfrond strekken zich Angola en Mozambique uit, respectievelijk langs de Atlantische en Indische Oceaan, ooit gekoloniseerd door Portugal en nu herstellend van een langdurige burgeroorlog. Daartussen liggen Zambia en Zimbabwe, en verder zuidwaarts de halfwoestijn van de Kalahari die grote delen beslaat van Botswa-

na, Namibië en Zuid-Afrika. Dat laatste land is een van de grootste trekpleisters van Afrika en meteen ook de economische motor van het continent.

Weg van het vasteland heeft Afrika ook enkele buitenposten: eilandnaties zoals Kaapverdië en São Tomé en Príncipe in de Atlantische Oceaan. Aan de andere kant van het continent, in de Indische Oceaan, liggen de buitenbeentjes Madagaskar en zijn kleine 'buren' Mauritius, de Comoren en de Seychellen.

Trekpleisters zoals Zuid-Afrika, Marokko, Tunesië, Egypte en Kenia krijgen ruim aandacht in dit boek, maar ook de tientallen andere landen worden niet vergeten. Want zelfs in de 21ste eeuw blijven grote delen van Afrika terra incognita en valt er voor de reiziger nog heel wat te ontdekken.

MALI

Hoofdstad • Bamako
Taal • Frans, Bambara, en andere
Inwoners • 15.968.176
Oppervlakte • 1.240.192 km²
Staatsvorm • republiek

BLUES EN BLAUWE MANNEN

In de Sahara leiden alle karavaanroutes naar Timboektoe. 'Zij met de grote navel', betekent de stadsnaam, en terwijl haar Koranscholen en moskeeën voor de Toearegs inderdaad de navel van de wereld vormden, was de stad voor Europese avonturiers het ultieme eindpunt. Verder kon je niet reizen, dan naar deze lemen stad die voortdurend opgeslokt dreigt te worden door de woestijn. De mythe van Timboektoe straalt af op Mali. De karavanen trokken ook langs de indrukwekkende moskee van Djenné. Maar lichtbruin is slechts een van de vele kleuren in dit land dat in een vorig leven over West-Afrika heerste als het koninkrijk Ségou. De Dogon behielden hun eigen cultuur en bouwden wonderlijke dorpen tegen het Klif van Bandiagara. Griots zijn traditionele verhalenvertellers die zich begeleiden op de kora, een snaarinstrument. Bij Mali hoort een soundtrack. De blues van Ali Farka Touré, de muziek van de Toearegs, de blauwe mannen, op het Festival au Désert. Dat is nóg verder dan Timboektoe.

Zien Nationaal Museum in Bamako • Oude stad van Mopti • Lemen moskee en maandagmarkt in Djenné • Songo, authentiek lemen dorp in de Dogonvallei • Moskeeën en mausolea van Timboektoe • Tafelberg Hombori Tondo en rotsformatie Hand van Fatima, in de woestijn nabij Hombori • Graf van Askia, piramidevormig middeleeuws graf in de stad Gao.

Doen Wandelen langs rotsgraven en lemen dorpen in de Dogonvallei • Varen op de Niger met een pinas, een traditionele boot • Festival 'Sur le Niger' in Ségou en Festival au Désert in Essakane.

Proeven Gierst en rijst als basis • Spinazie of bladeren van de baobab met tomaat of pindasaus • Gegrilde kip, vis, schaap, geit of rund • Sauce noire, vlees met okrasaus • Poulet Kedjennou, gestoofde kip met groenten • Sagasaga, vlees met zoete aardappel • Gemberdrank en thee.

Inspiratie Maryse Condé, *Segou*, een historisch epos over de oude koninkrijken van Mali • Muziek van Amadou & Mariam en Ali Farka Touré • Lieve Joris, *Mali Blues*, over muzikant Ali Farka Touré (onder meer) • Officiële toeristische website: <http://officetourismemali.com>.

Beste reisperiode November tot februari: geen spatje neerslag en relatief draaglijke temperaturen (dat wil zeggen onder de 35 graden).

Weetjes

- Van 1893 tot 1960 was Mali een **Frans kolonie** onder de naam Frans-Soedan. De laatste twee jaar genoot de kolonie autonomie.
- Het land bestaat uit **twee delen**: het zuidwesten, met de hoofdstad en het grootste deel van de bevolking, en de woestijn in het noordoosten, het gebied van de Toearegs met de stad Timboektoe.
- In 2012 vond er een **staatsgreep** plaats. De Toearegs grepen hun kans en riepen de onafhankelijkheid uit van het noordoosten. Het Franse leger deed op vraag van de Malinese regering een interventie. De veiligheidssituatie ging er bij het ter perse gaan van dit boek op vooruit.

- 1 Moskee van Djenné, het grootste lemen gebouw ter wereld
- 2 Toeareg in Timboektoe
- 3 Schoolkinderen in Bamako
- 4 Dogondorp aan de Klif van Bandiagara
- 5 Fruitverkoopsters langs de weg in Douentza
- 6 Hand van Fatima
- 7 Landbouw in het meer vruchtbare zuidwesten

INDONESIË

Hoofdstad • Jakarta
Taal • Bahasa Indonesia
Inwoners • 251.160.124
Oppervlakte • 1.910.931 km²
Staatsvorm • republiek

EILANDENRIJK

Een groot land, als het ware uiteengespat in vele eilanden, over een afstand van 5000 kilometer. De grootste eilandenstaat van de wereld, het grootste moslimland van de wereld, een onafhankelijke natie met tientallen verschillende volkeren en culturen. Dat is Indonesië, in het zuidoosten van Azië, een reisbestemming van eerste rang.

De meeste mensen vragen zich af: naar welk eiland ga ik het best? Wie voor een eerste keer naar Indonesië reist, kiest meestal voor de combinatie Java-Bali. Java bekoort met schitterende landschappen en indrukwekkende cultuurhistorische bezienswaardigheden, Bali is een vakantieparadijs, goed voor een strandvakantie en voor een kennismaking met de fascinerende Balinese cultuur. De eerste ontmoeting met Indonesië wordt beslist gevolgd door andere onvergetelijke reiservaringen op Sumatra, Sulawesi, Lombok, Flores en Kalimantan. Het is makkelijk om op eigen houtje door Indonesië te reizen, zeker door Java en Bali. Het openbaar vervoer is goed en het is een belevenis om met de bus of trein de prachtige landschappen te doorkruisen naar eender welke plek waar je ook makkelijk een overnachtingsplaats vindt.

Zien Rituele dansen: Kecak en Legong • Wayang schaduwspel • Regenwoud in Ujung Kulon • Komodo Nationaal Park • Tempel van Borobudur • Stranden van Carita, West-Java • Panorama op het vulkaaneiland Krakatau • Kraton van Yogyakarta • Diengplateau • Bali: Tanah Lot, Ubud, Sanur Beach, Monkey Forest, Pura Besakih • Torajaland • Tropische wouden van Borneo.

Doen Bodysurfen op Kuta Beach, Bali • Batik kopen in Yogyakarta of Cirebon • Een Javaanse of Balinese vulkaan beklimmen • Stierenrennen op Madura • Zonsondergang op de krater van Gunung Bromo • Tobameer op Sumatra en wandelen naar Tomok en Tuk Tuk • Raften op de Sungai Ayung (Bali) • Duiken in Banda, Maluku • Steden bezoeken met een becak (fietsstaxi).

Proeven Rijst, bananen, kokos, pinda's en soja zijn de hoofdingrediënten • Rijstsoorten: beras putih (witte rijst), ketan putih (witte kleefrijst), ketan hitam (zwarte kleefrijst), beras merah (rode rijst) • Nasigerechten (met rijst): nasi goreng (gebakken met groenten, kip, garnalen, vlees...), nasi kunung (met kokosmelk, geelwortel en geserveerd op een bananenblad) • Saté met pindasaus • Gadogado, gestoomde groenten • Op Java: soto ayam (kippensoep) en ayam goreng (gebakken kip) • Op Bali: bebek tutu (eend) • Op Sumatra: rendang (rundvlees in pittige saus) • Thee met ijs • Koffie met veel suiker • Lassi (vruchten met yoghurt) • Bintang (bier).

Inspiratie Literatuur: *De engel van Kebayoran*, Louis Zweers • *Te Gast in Indonesië*, Informatie Verre Reizen • *Het Bali van Bloem*, Marion Bloem • *Indonesië op vrijdagmiddag*, Max de Bruijn • *De onheilskomeet*, Ahmad Tohari • *Max Havelaar of de koffieveilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij*, Multatuli • Op dvd: *De Stand van de Zon*, *De Stand van de Maan*, *De Stand van de Sterren*, Leonard Retel Helmrich • *Van Dis in Indonesië* • Muziek: de betoverende ritmes van de Gamelanmuziek • Officiële toeristische website: www.indonesia-tourism.com.

Beste reisperiode Van mei tot oktober.

Weetjes

- **Batik** is onlosmakelijk verbonden met Indonesië en het artistieke niveau ervan is zeer hoog.
- In de voeding draait alles rond **rijst** en er worden verschillende namen gebruikt: het gewas in de velden heet *padi*, de rijstkorrels die geoogst worden, zijn *gabah*, voor rijst in de winkel vraag je naar *beras* en gekookte rijst op je bord heet *nasi*.
- Als je een stad bezoekt, kun je de ganse dag optrekken met dezelfde **becak** (fietsstaxi). Spreek een dagprijs af. Wees vrijgevig, want de meeste bestuurders zijn geen eigenaar van het voertuig, moeten huur betalen en ook nog een inkomen overhouden.

- 1 Tempels van Prambanan
- 2 Rituele dansvoorstelling, Ubud
- 3 Pura Ulun Danu Bratan, tempel gewijd aan de godin van het water
- 4 Straatbeeld van Yogyakarta
- 5 Pura Tirtha Empul-tempel
- 6 Zonsopgang bij Borobudur
- 7 Tobameer
- 8 Houten Tau Tau, Torajaland
- 9 Batakhuis in Sumatra

254 BOGOR ZORGELOOS

Toen Indonesië nog Nederlands-Indië heette, woonden de Hollandse gezagsdragers in Buitenzorg, het huidige Bogor. Ze werkten in Batavia, dat nu Jakarta heet en nog altijd de hoofdstad is van het land. Batavia was veel te druk en vooral te warm, vandaar dat ze de koelte van het heuvelland rond Bogor opzochten voor een koloniaal leventje zonder zorgen. Bogor is uiteraard niet meer de stad van toen, maar de omgeving is nog altijd even schitterend, dankzij het landschap dat in zuidelijke richting wordt gekenmerkt door de silhouetten van vulkanen, de glooiende heuvels met hun uitbundige vegetatie en de uitgestrekte theeplantages. De belangrijkste toeristische attractie van Bogor is de 87 hectare grote botanische tuin. Samen met de tropische tuinen van Kandy op Sri Lanka wordt Kebun Raya Bogor beschouwd als een van de mooiste botanische tuinen van de wereld. Er zijn 15.000 soorten planten en bomen, 500 soorten palmen en 3000 soorten orchideeën. Op het hoogste punt van de tuin ligt een sfeervol thee- en koffiehuis. In het park is er ook een haast vergeten Hollands kerkhof uit de koloniale tijd.

3

255 VAN BANDUNG NAAR YOGYAKARTA ZEVEN UUR SPOREN

Bandung is een typisch Javaanse stad met koloniale gebouwen. Het is ook een goede uitvalsbasis voor excursies door de theeplantages of naar de watervallen van Maribaya. Bandung is vooral de vertrekplaats van een unieke treinreis naar Yogyakarta. Het traject is 400 kilometer lang en je krijgt onderweg het ganse spectrum van de Javaanse landschappen te zien: rijstvelden in terrasvorm waarop boeren in gebogen houding het zware werk verrichten, bosrijke valleien, berggrivieren die kolken onder de spoorwegbruggen, theeplantages en eenvoudige huisjes, verdoken tussen het overdadige groen. De treinreis is net een grote wandeling door de mooiste streken van Java. De haltes in de stations zijn een bijkomende attractie. Tientallen verkopers bieden hun koopwaar aan: snoep, frisdranken, ijsjes en heerlijke rijstgerechten, gewikkeld in palmbladeren.

256 BOROBUDUR EN PRAMBANAN BOEDDHISME EN HINDOEÏSME

De islamisering van Java dateert van zes eeuwen geleden. Daarvoor was de Javaanse beschaving gebaseerd op boeddhisme en hindoeïsme. Vanuit de Centraal-Javaanse stad Yogyakarta zijn de excursies naar respectievelijk de tempels van Borobudur en Prambanan hoogtepunten van een reis door Indonesië. Wat Angkor Wat is voor Cambodja, dat is Candi Borobudur voor Indonesië. De tempel werd in de achtste eeuw gebouwd, een 35 meter hoge en 123 meter brede piramidevormige constructie. Tienduizend arbeiders hebben er 75 jaar aan gewerkt. De tempel verbeeldt de boeddhistische kosmos in 2500 fijnbewerkte bas-reliëfs. De terrassen zijn verfraaid met 504 beelden van boeddha. De drie bovenste terrassen symboliseren het nirwana en 72 stoepa's, die de vorm hebben van een omgekeerd lotusblad, zijn als een klok over een boeddha geplaatst. Vanaf de top van de tempel kijk je uit over het dal en in de verte zie je de Merapivulkaan. Die heeft ervoor gezorgd dat Borobudur onder een laag lava en vulkaanmodder verdween. Het monument werd in 1814 herontdekt. In 1970 stond de tempel op het randje van instorten. Een door de Unesco gefinancierde restauratie (kostprijs 25 miljoen dollar) heeft gelukkig erger voorkomen.

Prambanan is een andere illustratie van de religieuze smeltkroes op Java. Het hindoeïetempelcomplex werd in dezelfde periode gebouwd als Borobudur. Studies hebben aangetoond dat het gebedsoord uit 244 tempels bestond. De 47 meter hoge Shivatempel met zijn verfijnde sculpturen, scènes uit het Indische Ramayana-epos, is de mooiste.

183

4

257 PELABUHAN RATU KONINGIN VAN DE HAVEN

De zuidkust van Java ligt buiten de klassieke reisroutes, maar de inwoners van Jakarta en Bandung kennen wel de prachtige baaien en stranden. Ze gaan er tijdens de weekends graag naartoe, vooral in en rond de vissershavens Pelabuhan Ratu aan de Indische Oceaan. Buiten de weekends is het er bijzonder rustig en heb je de kilometerslange zandstranden, tropische bossen en rotsachtige kusten als het ware voor jou alleen. In Pelabuhan Ratu kun je de vissers aan het werk zien wanneer hun vangst wordt uitgeladen en verkocht op de markt. Ga in de late namiddag naar de grot Goa Lalay, drie kilometer van de haven. Bij zonsondergang komen honderdduizenden vleermuizen in zwermen naar buiten. Het is als een wolk die in de nacht verdwijnt. De dieren eten elke dag een kwart van hun eigen gewicht aan insecten (zo'n 5 gram) en vermijden op die manier insectenplagen. Langs het strand Pantai Citepus staan bescheiden bamboehutjes. Je kunt er terecht voor een drankje en een hapje. Na de hectische drukte van Jakarta of na een vermoeiende reis door Java is Pelabuhan Ratu, Koningin van de Haven, een ideale plaats om te bekomen. Volgens de legende was die koningin een beeldschone prinses die, bewerkt door zwarte magie, melaatsheid kreeg.

258 BAHASA INDONESIA SATU, DUA, TIGA, KIRI, KANAN...

Leer voor je afreis naar Indonesië op zijn minst tot tien tellen en weet hoe je 'goede morgen' en 'smakelijk eten' in het Indonesisch zegt. Moeilijk is dat niet, want van het Bahasa Indonesia, wat letterlijk 'taal van Indonesië' betekent, kun je vrij snel een en ander opsteken. Bahasa Indonesia lijkt op het Maleis, er zijn geen lidwoorden, noch ingewikkelde vervoegingen en geslachten. Ook spreken is makkelijk, want woorden worden uitgesproken zoals ze zijn gespeld en het Romeinse alfabet wordt gebruikt. Het Bahasa Indonesia werd als officiële taal ingesteld om de eenheid van het grote land, met zijn driehonderd verschillende streektalen, te verstevigen. Aan heel wat woorden van het Bahasa Indonesia herken je de vroegere Hollandse overheersing. Woorden als wasplaats, koelkas, handuk, kantor, atret (achterruit), duit (geld), maskapai (maatschappij) en knalpot komen uit het Nederlands. Uit het Portugees komen woorden als nona (juffrouw) en sepatu (schoen).

259 MERAPI, JAVA EEN VUURBERG, 2950 METER HOOG

De Merapi is een van de meest vernietigende vulkanen van Indonesië. De uitbarstingen volgen elkaar op met de regelmaat van de klok en hebben in de laatste zeventig jaar al 1500 doden geëist. Of de Merapi veilig is om te beklimmen, weet men in Yogyakarta of in het dorpje Selo aan de noordzijde van de vulkaan, waar de tocht begint. Voor de klim neem je veiligheidshalve een gids mee die je makkelijk in Selo kunt vinden. Voor de inwoners daar zijn de op avontuur beluste toeristen een bron van inkomsten. Neem warme kledij, proviand en een zaklamp mee, want er wordt 's nachts geklommen om tegen zonsopgang de top te bereiken. De tocht begint rond 1.00 uur en is aanvankelijk vrij makkelijk, een wandeling over bospaadjes, maar als je eenmaal boven de boomgrens bent, begint de klauterpartij. Onderweg zijn er primitieve schuilplaatsen om even op adem te komen, om de prachtige sterrenhemel en de in nevelslierten gehulde silhouetten van andere vulkanen te bewonderen. De laatste uren van de klim zijn de moeilijkste: bij elke stap glijd je een stuk terug naar beneden in het losse vulkaanpuin. Het maanlandschap en de dreigende vulkaantop zorgen voor een beangstigende ervaring. Als alles naar wens verloopt, bereik je de top van de Merapi net voor zonsopgang. Het is er ijskoud, maar je vindt beschutting tegen de warme rotswanden, een plek om te genieten van het indrukwekkende panorama.

IJSLAND

Hoofdstad • Reykjavík
Taal • IJslands
Inwoners • 315.281
Oppervlakte • 103.000 km²
Staatsvorm • parlementaire republiek, democratie

BUITENAARDS GEZELLIG

Geologen noemen IJsland het jongste land van de planeet. Twintig miljoen jaar geleden rees het eiland op uit de Noordelijke IJzee. De vulkanen die daarvoor zorgden, zijn nog steeds actief en veranderen het landschap elke dag. De aarde beeft, gloeit, dampst en pruttelt, zoals ze dat ooit in de hele wereld heeft gedaan. Het is alsof je het ontstaan van het leven op aarde live bijwoont, en de ijskappen en gletsjers begeleiden het spektakel met special effects. De IJslanders worden vaak vergeleken met hun land: een koel uiterlijk, maar met een warm hart. Of dat klopt, is moeilijk te achterhalen, maar ook in een buitenaards mooi land gaan de beste reisherinneringen niet over gletsjers en geisers. Vissers die kabeljauw inzouten, een piepklein, eenzaam huisje in het lavaveld. Pony's bij zonsondergang, de fiere boer die het schilderij in zijn familiekerk toont. Vissoep in een simpel havenbuffet in Reykjavík en een glas brennivín in het enige eethuis van het dorp. De mensen maken het land, en op een heel aparte manier is het heel gezellig in de Noordelijke IJzee.

Zien Cultuurhuis, Reykjavík • Hallgrímskirkja, Reykjavík • Nationaal Park Thingvellir • Geisersveld van Geysir • Watervallen Gullfoss, Skogafoss en Dettifoss • Blue Lagoon • Melkweit kratermeer van Askja • Nationaal Park Thórsörk • Gletsjers van Skaftafell • Wild strand van Breiðavík.

Doen Paardrijden op IJslandse paarden • Mountainbiken • Met de sneeuwscooter op de ijskap van de Vatnajökull rijden • Walvissen spotten in Olafsvík • Vogels kijken op het meer van Mývatn • Trekking van Laugavegur • Uitgaan in Reykjavík • Met de 4x4 door het lege binnenland rijden.

Proeven Harðfiskur, in de wind gedroogde kabeljauw of schelvis • Schapen- en lamsvlees • Hakárl, gefermenteerd haaienvlees • Pylsúr, de nationale hotdog • Flatkaka, gerookt roggebrood • Skeyr, kwark • Brennivín, IJslandse aquavit • IJslands mineraalwater.

Inspiratie Halldór Laxness, *Onafhankelijke mensen*, de favoriete roman van de IJslanders, over een koppige schapenboer. Won de Nobelprijs voor Literatuur in 1955 • Popmuziek van Björk, Sigur Rós en Jóhann Jóhannsson • Interessante blog: www.ijsland-informatie.nl • Officiële toeristische website: www.visiticeland.com.

Beste reisperiode IJsland heeft een koud zeeklimaat. Zomertemperaturen halen zelden twintig graden. De winter (december tot april) is niet heel koud, maar de sneeuw maakt rondreizen onmogelijk. September is de beste reis maand: er is minder toerisme en het licht is prachtig.

Weetjes

- Tot 1 maart 1989 was de verkoop van **bier** op IJsland verboden, op een heel slappe pils na. De datum wordt nog steeds gevierd met een kroegentocht (*rúntur*).
- IJsland heeft één **snelweg**: de Ringweg volgt de kust en loopt helemaal rond het eiland.
- Als je Groenland niet meetelt, is IJsland met drie inwoners per vierkante kilometer het **dunst bevolkte land** van Europa.
- IJsland had in 1980 de **eerste vrouwelijke president** ter wereld. Mannen en vrouwen zijn er al gelijk sinds de middeleeuwen: overleven lukte alleen door het werk gelijk te verdelen.

- De geiser Strokkur spuit om de acht minuten
- Zes papegaaiduikers op tien bouwen hun nest in IJsland
- Eindeloos ijs op de ijskap van Vatnajökull
- Waterval Svartifoss
- Uitzicht tijdens de Laugavegurtrekking
- IJslandse paarden zijn sterk, vriendelijk en zelfstandig

DE FAVORIETEN

558 BLUE LAGOON WELKOM, AARDBEWONER!

Vanuit het vliegtuig lijkt IJsland op een brok lava, uitgespuwd door de Noordelijke IJzee. Het gevoel dat je op een andere planeet bent geland, wordt nog sterker als je meteen gaat baden in de Blue Lagoon. Het beroemdste van IJslands 170 geothermische baden ligt vlak bij de luchthaven: een bleekblauwe poel in een zwartgeblakerd landschap. Uit het lavaveld stijgen dampen op. Je ruikt rotte eieren en de geothermische centrale blikkert in het zonlicht als een ruimtetuig. Een kwart van de IJslandse energie komt uit de borrelende vulkanische bodem. Het water van het openluchtbad heeft een temperatuur van 39 graden. Je kunt naar de sauna of naar een stoombad uitgehakt in de lava. Massages worden op bedden in het bad gegeven. Veel badgasten brengen een masker van witte modder aan voor een natuurlijke scrub. Het water dampt en in de omgeving stijgen stoomwolken op. In de herfst gaat de zon rond sluitingstijd onder en kleurt de Blauwe Lagune helemaal oranje. Welkom op Mars, aardbewoner!

Info Blue Lagoon, dagelijks te bezoeken, www.bluelagoon.com.

559 CULTUURHUIS, REYKJAVÍK DE ECHTE LORD OF THE RINGS

Reykjavík is een swingende, stomende metro-pool. In 1971 stond de halve stad te juichen op de kade toen de eerste IJslandse manuscripten terugkeerden uit Denemarken. Schoolkinderen hadden vrijaf en de nationale televisie wijdde haar eerste live-uitzending aan de gebeurtenis. De stad is trendsetter in alternatieve muziek, mode en design en heeft een legendarisch uitgaansleven, maar haar grote liefde zijn sagen en verhalen. Het hart van IJsland klopt dan ook in het Cultuurhuis. Hier zijn de waardevolle geschriften te bezichtigen die professor Arni Magnússon in de zeventiende eeuw op het platteland verzamelde en overbracht naar Kopenhagen. De Edda's, die Tolkien inspireerden voor *The Lord of The Rings*, het prachtig verluchte Flateyjarbók, het boek van de IJslanders, sagen en wetboeken uit de dertiende eeuw... In het schaarse licht kun je de oudste manuscripten ter wereld proberen te ontcijferen. Je mag er desnoods uren naar kijken. Om dan IJsland rond te reizen langs de Saga Trail, langs de landschappen en plekken uit de verhalen die elke IJslander op school heeft geleerd.

Info Cultuurhuis, Hverfisgata 15, Reykjavík, www.thjodmenning.is. IJsland in het spoor van de sagen: www.sagatrail.is.

560 NATIONAAL PARK THINGVELLIR STOOMCURSUS VULKANOLOGIE

De IJslanders stammen af van Keltische monniken en Vikings. Van 930 tot 1798 kwam hun parlement samen in Thingvellir. De eerste boeren, handelaars en vissers hadden de plek niet toevallig gekozen. De rivier, die er in een kloof door de verzakking stroomt, zat tjokvol vissen en de rotsen creëerden een natuurlijke tribune en een goede akoestiek. De spreker, die de wetten afkondigde op de Wettenrots, hoefde zijn stem zelfs niet te verheffen. Vandaag spreekt de overweldigende natuur meer tot de verbeelding dan de archeologische resten – slechts enkele fundamenten van hutten. Wie een vergunning koopt, kan snorkelen of duiken in de onpeilbaar diepe rivier tussen het zwarte gesteente. Je zwemt dan in een gleuf tussen Europa en Amerika. Thingvellir ligt immers pal op de Midden-Atlantische Rug. De continenten wijken steeds verder uit elkaar, de valleibodem zinkt steeds dieper. Zo is 15 miljoen jaar geleden IJsland ontstaan, met zijn vulkanen, warme baden en het geiserveld van Geysir dat elke toerist samen met Thingvellir bezoekt. Heeft de Strokkur net gespoten? Geen nood, over vijf minuutjes doet hij het weer.

Info www.thingvellir.is.

369

CUBA

Hoofdstad • Havana
Taal • Spaans
Inwoners • 11.061.886
Oppervlakte • 109.884 km²
Staatsvorm • communistische staat

OLDTIMERS EN OUDE REVOLUTIONAIRES

Reis naar Cuba, voor alles er verandert! Dat werd tien jaar geleden al gezegd. Twintig jaar geleden ook, toen het uiteenvallen van de Sovjet-Unie het hele land op rantsoen zette. Intussen wordt het land nog steeds bestuurd door een Castro. Katten hebben negen levens, Cubaanse oldtimers en revolutionaire regimes gaan veel langer mee. Hoewel, hoe revolutionair ben je als je voor eeuwig zweert bij het communisme? En glijdt Cuba meteen af naar Haïtiaanse chaos als het regime de teugels laat vieren? Het toerisme is de belangrijkste bron van inkomsten en concentreert zich in Havana en aan de stranden van Varadero. Je kunt kiezen voor de prentkaarten die de overheid graag toont. Of je kunt contact zoeken met de Cubanen en met hen in gesprek gaan. In het Spaans, maar steeds vaker ook in het Engels. In mooie provinciesteden zoals Trinidad, Cienfuegos en Santiago ontvangen families je in hun bed & breakfast. Een beklievende reiservaring is dan gegarandeerd.

Zien Malecón en koloniale centrum van La Habana Vieja • Necrópolis de Colón, kerkhof van Havana • Tabakplantages in de vallei van Viñales, Pinar del Río • Palacio del Valle en kerkhof van La Reina, Cienfuegos • Koloniale stad Trinidad • Museo Presidio Modelo, de gevangenis waar Fidel Castro was opgesloten • In de sporen van Ché Guevara in Santa Clara • Trovas, muziekclubs van Santiago de Cuba.

Doen Salsaclubs bezoeken in Havana • Strand van Varadero en de cayos van Villa Clara • Trekking naar de bergkampen van Fidel Castro in het gebergte van La Plata • Vintage boeken en magazines kopen op Plaza de Armas, Havana • Hershey Train van Havana naar Matanzas • Duiken in María La Gorda, Punta Francés en Jardines de la Reina • Wandelen op het platteland van Baracoa • In de rij staan voor een ijsje bij Coppelia in Havana.

Proeven Arroz congri, rijst met rode bonen, ook moros y cristianos genoemd, maar dan met zwarte bonen • Tamales, gestoofde maïsrollen gevuld met vlees, kaas, fruit, groenten • Ajíaco, stoofpot van kip, aardappelen en maïs • Malanga, beignets van yamwortel • Cocktails: mojito, daiquiri en cuba libre.

Inspiratie Cubaanse films *Lista de Espera* en *Fresa y Chocolate* • *Before Night Falls*, film met Javier Bardém over de schrijver Reinaldo Arenas • Romans van Reinaldo Arenas • Muziek van Buena Vista Social Club, Compay Segundo, Omara Portuondo • Officiële toeristische website: www.infotur.cu.

Beste reisperiode Zonig van december tot mei. Vanaf mei neemt de kans op regen toe en in augustus en september is er veel kans op tropische stormen. Het cycloonseizoen eindigt in november.

Weetjes

- Cuba kent **twee munten**: de peso convertible en de nationale peso. De convertible heeft de waarde van een dollar, of 25 keer de nationale peso. Wissel nooit dollars in pesos convertibles, want dan betaal je 10 procent extra taks. De nationale peso kun je als toerist zelden gebruiken, tenzij voor street food of drankjes.
- Om Cuba binnen te reizen moet je een **hotel** hebben voor de eerste nacht. Heb je dat niet, vul dan toch een hotelnaam in. Of je effectief een boeking hebt, wordt zelden gecheckt.
- Op de bus betaal je in **peso convertible** wat de Cubaan in nationale peso betaalt. 25 keer de prijs dus.

- 1 Cubaanse straatartiest
- 2 Mojito, de populairste cocktail op Cuba
- 3 Oldtimers in Havana
- 4 Drogende sigarenbladeren op de tabaksfarm
- 5 Terug naar de belle époque in het Palacio de Valle in Cienfuegos
- 6 De koloniale stad Trinidad is werelderfgoed
- 7 Vallei van Viñales, waar de beste tabak groeit

DE FAVORIETEN

792 PALADARES EN CASAS PARTICULARES

CHOCOLADE, AARDBEIEN EN EEN BED

Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie dompelde Cuba in een economische crisis. Een van de hervormingen die de regering doorvoerde, was het legaliseren van privérestaurants of *paladares*. Sinds 1997 kun je ook overnachten in *casas particulares*. In een Cubaanse bed & breakfast gaat je geld rechtstreeks naar de uitbaters (hoewel ze zware belastingen betalen). Wie Spaans spreekt, leert het land bovendien van binnenuit kennen. De beste gastgezinnen leggen je flink in de watten: een grote kan vers mango- of guavesap bij het ontbijt en misschien wel kreeft bij het diner. Dat houd je dan wel geheim, want kreeften zijn staatsbezit en mogen niet in privé zaken geserveerd worden. Je gastgezin kan je ook doorverwijzen naar een bed & breakfast in de volgende stad of een *paladar* aanbevelen. De beroemdste van Cuba is La Guarida, gevestigd in een halfvervallen paleis in Havana. La Guarida komt voor in de film *Fresa y Chocolate*. Zes jaar later opende op de filmlocatie het echte restaurant, dat de beste *nueva cocina cubana* serveert.

Info Zoek *casas particulares* op www.casaparticularcuba.org. Restaurante La Guarida, Concordia 418 (tussen Gervasio en Escobar), Havana, www.laguarida.com.

793 LA HABANA VIEJA

SCHOONHEID EN VERVAL

De grote attractie in Havana is de oude, koloniale stad. Door de erkenning als werelderfgoed zijn heel wat panden gerestaureerd. Maar evenveel straten bieden de afgebladderde muren en het verval dat zo mooi bij de Amerikaanse oldtimers past, die op Cuba het eeuwige leven hebben. In Havana ga je niet naar het museum, je wandelt door het eindeloze raster van straten. Natuurlijk zijn er klassiekers en rituelen. Kussende koppeltjes op de Malecón, de boulevard langs de zee. Cocktails drinken: 'Mi mojito en La Bodeguita, mi daiquiri en El Floridita', zoals Hemingway zei. De bars bestaan nog steeds, en in El Floridita leunt het bronzen beeld van de schrijver tegen de toeg. Tot slot wil je Cubaanse muziek horen. Grote sterren zoals Omara Portuondo treden op in Hotel Nacional. La Zorra y el Cuervo, een kelderclub nabij Hotel Habana Libre, programmeert opwindende jazz, en salsa dansen kan in het Casa de la Música Centro Habana. Music, maestro!

794 ISLA DE LA JUVENTUD

IN DE CEL MET FIDEL

Orkestjes spelen uittentreuren 'Hasta siempre comandante', kraampjes puilen uit van de T-shirts, posters en baretten van Ché Guevara. Met de revolutie valt soms te lachen, maar niet in het Museo de la Revolución: dat spelt je bloederstig de les in het voormalige presidentiële paleis. In het mausoleum van Ché in Santa Clara worden Amerikanen zelfs geweerd. Ook de Moncadakazerne in Santiago, die Fidel Castro ooit bestormde, ligt op de revolutieroute. De kogelgaten in de muur zijn opnieuw aangebracht toen de kazerne een museum werd. Op één plek zal je echter lachen noch geeuwen. Het Museo Presidio Modelo is een huiveringwekkend monument. Na de aanval op de Moncadakazerne zat Castro hier drie jaar gevangen. Toen hij aan de macht kwam, liet hij er zelf dissidenten, homoseksuelen en getuigen van Jehova opsluiten. De gevangenis dateert van 1928 en bestaat uit ronde blokken. Elk blok heeft een koepel die een groot binnenplein overspant met een observatietoren. De buitengevel bevat vijf verdiepingen met cellen, die permanent geobserveerd werden. De gevangenis waar 8000 politieke gevangenen verbleven in de jaren 1960, is nu een museum en nationaal monument.

Info Presidio Modelo ligt op Isla de La Juventud, nabij de stad Nueva Gerona. Koop het ferryticket samen met je busticket in Havana bij de kiosk van NCC.

509

CHILI

Hoofdstad • Santiago de Chile
Taal • Spaans
Inwoners • 17.216.945
Oppervlakte • 756.102 km²
Staatsvorm • presidentiële republiek

VAN ZOUTWOESTIJN TOT EEUWIG IJS

Chili, Argentinië en Uruguay vormen samen de Cono Sur of Zuidkegel, een term die in Zuid-Amerika vaak wordt gebruikt. Zo exotisch Peru en Bolivia zijn, zo vertrouwd is het zuiden. Cultuur, literatuur, architectuur, economie: al meer dan honderd jaar vinden deze landen aansluiting bij Europa. De Chileenen spelen de rol van de Britten: niet altijd geliefd bij de burens, vaak zelfs gewantwoord, maar ook goed opgeleid, hoffelijk en gastvrij. In de steden ga je als toerist op in de menigte, en dat is een verademing als je uit de Andes komt. Hoewel Santiago de Chile en Valparaíso niet op je route mogen ontbreken, reis je naar Chili voor de natuur: 4300 kilometer, van de kurkdroge Atacamawoestijn tot de magische wolkenhemels van Patagonië. Lama's en pinguïns. Zoutmeren en vulkanen. Oases en fjorden. Barre hoogvlaktes en vochtige naaldwouden. Dat Chili zo vertrouwd voelt, wordt ruimschoots gecompenseerd door bijna buitenaardse landschappen.

Zien La Moneda, het presidentieel paleis in Santiago • Trammetjes, tandradbanen en oude wijken in Valparaíso • Houten kerken op het 'behekste' eiland Chiloé • Drie schrijvershuizen van Pablo Neruda (vooral Isla Negra) • Pinguïnkolonies van Isla Magdalena en Seno Otway • San Pedro de Atacama, de zoutpan van Atacama, geisersveld van El Tatio en Valle de la Luna • Wijngaarden van Valle Central.

Doen Wandelen in het Nationaal Park Torres del Paine • Kabelbaan boven Santiago • Naar de sterren kijken in de Elqui-vallei (Cerro Mamalluca) • Paragliden vanaf de reusachtige zandduin in Iquique • Fietsen langs de Carretera Austral, de gravelweg door Chileens Patagonië • Skiën in de wintersportoordens nabij Santiago • Rodeo's in Valle Central • Wandelen in Nationaal Park Lauca, op de altiplano.

Proeven Empanada's, met rundvlees, uien en olijven gevulde pasteitjes • Ceviche, in citroensap gegaarde rauwe vis • Centolla, een tienpotige (dus eigenlijk geen krab) uit Patagonië • Curanto, een hutsepot van schaaldieren, kip, vlees, en aardappel (op Chiloé) • Pastel de choclo, vleespastei van maïs, gehakt en olijven, met een zoete (!) smaak • Completo, de Chileense hotdog-de-luxe • Pisco, een druivendistillaat, en de cocktail pisco sour.

Inspiratie Ariel Dorfman, *Koers zuid, richting noord*, de autobiografie van een schrijver in ballingschap tijdens het regime van Pinochet • Gabriel García Márquez, *Clandestien in Chili*, een reportage over de Chileense filmregisseur Miguel Littin, die clandestien terugreist naar zijn vaderland • Officiële toeristische website: www.chile.travel.

Beste reisperiode Naar Patagonië ga je het best tijdens onze winter (november tot maart). In het noorden zijn mei tot november de helderste maanden, en Centraal-Chili bezoek je dan weer het best tijdens de lente of de herfst. November is voor alles de beste keuze.

Weetjes

- Chili won de **salpeteroorlog** (1879 tot 1884) van Bolivia en Peru en veroverde daarbij grondgebied op beide landen.
- De **rivaliteit met Peru** uit zich vandaag in de keuken. Beide landen claimen de pisco en de ceviche als nationale specialiteiten.
- Chili kent een ander **9/11**: op 11 september 1973 pleegde generaal Pinochet de staatsgreep waarbij president Salvador Allende om het leven kwam.
- De **Navimagferry** die door de Chileense fjorden van Puerto Montt naar Puerto Natales vaart, vervoert sinds 2013 alleen nog vracht. Er is een nieuw schip aangekondigd voor toeristen.
- Chileenen zijn dol op **bingo**. Het spel wordt zelfs gespeeld op langeafstandsbussen en ferry's.

- 1 Paragliding in de reusachtige duinen van Iquique
- 2 Moai, standbeelden op Paaseiland
- 3 Magelhaenpinguïns in het Nationaal Park Isla Magdalena
- 4 Guanaco's in Nationaal Park Torres del Paine
- 5 Met de kabelbaan over Santiago

DE FAVORIETEN

949 VALPARAÍSO EN VIÑA DEL MAR TWEELINGSTAD AAN ZEE

Generaal Pinochet is geboren in de havenstad Valparaíso, Salvador Allende groeide op in de rijke zusterstad Viña del Mar. Het strand is er fijnkorrelig en Chileense vedettes flaneren er langs de boulevard, en toch is de verleidelijke badstad geen partij voor de ongepolijste charme van de havenstad. El Plano, het strak georganiseerde havenkwartier met fiere, bijna Britse handelspanden uit de negentiende eeuw, wordt letterlijk omsingeld door een bont allegaartje van stegen, trappen en huisjes in de heuvels. Twee werelden, even verschillend als de badstad en de havenstad, verbonden door stokoude liften en rammelende tandradbanen. Er zijn er dertig, en de meeste werken al meer dan honderd jaar. Valparaíso bezoek je niet voor zijn monumenten, maar om eindeloos rond te zwerven, zowel door strakke boulevards als door kronkelende, rommelige stegen. Een paradijs voor fotografen, maar let goed op voor gauwdieven.

Info www.ciudaddevalparaiso.cl

950 ISLA NEGRA DICHTER MET ZEEMANSBLOED

Weinig schrijvers zijn meer verbonden met hun land dan Pablo Neruda. De dichter overleed twaalf dagen na de staatsgreep tegen zijn vriend Salvador Allende. Zijn begrafenis werd het eerste protest tegen de militaire dictatuur. Neruda liet Chili, naast de Nobelprijs voor Literatuur, ook drie schrijvershuizen na. La Chascona in Santiago kan als inleiding op zijn stijl fungeren, maar is niet de blikvanger. Klim door een wirwar van stegen naar La Sebastiana in Valparaíso. En dan, in het huis, is het trappen lopen naar de schrijfkamer, die het uitzicht heeft waar elke auteur van droomt. Isla Negra, 85 kilometer verder naar het zuiden, ligt als een schip op de zwarte rotsen. Grote vensters kijken uit op de Stille Oceaan en de kamers zijn gevuld met de persoonlijke collecties van Neruda. De dichter liet zich inspireren door de mystiek van de plek en schreef hier zijn beroemdste gedichten. Zijn verjaardag wordt elk jaar op 12 juli herdacht met lezingen, muziek en festiviteiten.

Info De drie huizen zijn gesloten op maandag. La Sebastiana en Isla Negra hebben een audiogids, bij La Chascona is de Spaanstalige rondleiding goedkoper dan de Engelstalige. Zie www.fundacionneruda.org.

951 ISLA GRANDE DE CHILOÉ HOUTEN KERKEN, PAALWONINGEN EN BOSGEESTEN

Chiloé heeft de reputatie behekst te zijn. Volgens oude legendes, waarnaar je overal verwijzingen ziet, wordt het eiland bevolkt door vreemde creaturen. De Brujo is een trol die zowel geluk als onheil kan brengen, de Basilisco kruipt uit een ei en zuigt de levenskracht van zijn slachtoffers op en de Trauco, een lelijke bosman met bokkenpoten, is de vader van alle onwettige kinderen op Chiloé. De Spaanse kolonisten kregen nooit greep op de inheemse tradities. De wind buigt de pijnbomen op de westkust; pinguïnkolonies reizen met de Humboldtstroom mee vanuit het diepe zuiden. Het Nationaal Park van Chiloé is de milde, regenachtige prelude op het woeste natuurschoon van Patagonië. Mensen wonen in houten huizen, gegroepeerd rond soms drie eeuwen oude houten kerken die erkend zijn als werelderfgoed. Dakpannen bestaan uit onverwoestbaar, zwart hout van de alerce, een soort cipres. Havenwijken staan op stelten boven het water. De boosaardige Basilisco kan zich overal schuilhouden. Misschien lust hij geen toeristen, want na een week in een bed & breakfast in dit stukje Schotland aan de andere kant van de wereld blaak je meestal van de energie.

613

